

**РОЗВИТОК КОМПЕТЕНТНОСТІ СПІЛКУВАННЯ
ІНОЗЕМНИМИ МОВАМИ НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ
ЛІТЕРАТУРИ В СТАРШІЙ ШКОЛІ**

У сучасному глобалізованому світі однією з ключових умов професійної самореалізації та успішної соціальної інтеграції є володіння людиною іноземними мовами та вміння ефективно ними спілкуватися. Це робить формування й розвиток компетентності спілкування іноземними мовами одним із важливих завдань школи.

Здатність спілкуватися іноземними мовами розглядається в державних документах України – в Законі «Про повну загальну середню освіту», Державному стандарті базової середньої освіти, Концепції «Нова українська школа» тощо – як одна з ключових компетентностей людини [2, 1, 8]. Ідеться перш за все про здатність особистості ефективно використовувати мовні засоби для комунікації в різних життєвих ситуаціях з урахуванням міжкультурного контексту. Так, у Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти (CEFR) [10, с. 156] зазначається, що ця компетентність включає не лише знання мови, але й здатність розуміти культурні особливості спілкування.

Основними складовими компетентності спілкування іноземними мовами є лінгвістична (знання мови), соціокультурна (розуміння культурних особливостей спілкування), стратегічна (здатність долати комунікативні бар'єри), когнітивна (вміння мислити певною мовою) та мотиваційно-ціннісна (позитивне ставлення до вивчення мови). Отже, можна стверджувати, що зазначена компетентність має міждисциплінарний характер. Її формування й розвиток відбувається на перетині педагогіки, психології, лінгвістики, культурології тощо, що

сприяє цілісному формуванню особистості, здатної до ефективного міжкультурного діалогу.

Важливу роль у розвитку компетентності спілкування іноземними мовами грають шкільні уроки зарубіжної літератури, зокрема в старшій школі, коли учні, по-перше, вже готові до сприйняття доволі складних художніх творів, у них є певні знання про специфіку перекладної літератури та досвід роботи з нею, по-друге, вони переважно можуть працювати з оригіналами художніх творів, написаних мовою, яку вони вивчають у школі, не випадково програма із зарубіжної літератури для 10 – 11 класів визначає як компоненти компетентності спілкування іноземними мовами уміння «читати й розуміти художні тексти іноземною мовою (за умови вивчення відповідної іноземної мови в школі)» та «зіставляти оригінальні тексти з українськими художніми перекладами» [3, с. 6; 4, с. 5 – 6].

У підручниках із зарубіжної літератури для 10 – 11 класів пропонується низка різноманітних завдань, спрямованих на розвиток компетентності спілкування іноземними мовами. Наприклад, у підручнику для 10 класу О. М. Ніколенко, О. В. Орлової й Н. О. Любарець для профільного рівня при вивченні трагедії В. Шекспіра «Гамлет» пропонується прочитати мовою оригіналу монолог Гамлета «Бути чи не бути...», перекласти його та порівняти з оригіналом переклади Г. Кочура та Л. Гребінки [9, с. 55]; коли йдеться про американський романтизм, учням дається завдання за допомогою інтернету знайти та прокоментувати «1 – 2 висловлення представників американського трансценденталізму англійською мовою» [9, с. 81].

У підручниках О. Ісаєвої, Ж. Клименко й А. Мельник під час вивчення «Пісні про себе» В. Вітмена десятикласникам пропонується, зокрема, таке завдання: «Якщо ви вивчаєте англійську мову, знайдіть в інтернеті й прочитайте твір в оригіналі та порівняйте його з перекладами... Чи вдалося перекладачам зберегти символіку, закладену в оригіналі?

Обґрунтуйте свою думку» [6, с. 106; 7, с. 126].

Завдання виписати з повісті «Старий і море» Е. Хемінгуея 3 – 4 афоризми мовою оригіналу та пояснити їх знаходимо в підручнику для 11 класу (профільний рівень) О. Ніколенко та ін. [5, с. 158].

Безумовно, робота з розвитку компетентності спілкування іноземними мовами не обмежується такими завданнями. До них додається перегляд мовою оригіналу фільмів та записів спектаклів за творами, що вивчаються, знайомство з присвяченими певним авторам сайтами мовою оригіналу, зіставлення оригіналів і перекладів і мотивація вибору перекладачем певної перекладацької стратегії тощо. Можуть готуватися театральні постановки за творами, що вивчаються, мовою оригіналу, проводиться конкурси читців, перекладачів тощо. Цікавими є також бінарні уроки «іноземна мова + зарубіжна література».

Отже, існує багато форм роботи з розвитку компетентності спілкування іноземними мовами, які можуть бути використані на уроках зарубіжної літератури. При цьому важливою є підготовка учнів до такої роботи, зокрема формування відповідної мотивації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова Кабінету Міністрів № 898 від 30 вересня 2020 р. URL : https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/#google_vignette.
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>.
3. Зарубіжна література. 10 – 11 класи. Профільний рівень: Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти (2022). URL: <https://osvita.ua/school/program/program-10-11/58873/>.
4. Зарубіжна література. 10 – 11 класи. Рівень стандарту: Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти (2022). URL: <https://osvita.ua/school/program/program-10-11/58872/>.
5. Зарубіжна література (профільний рівень) : підруч. для 11 кл. закл.

загальн. серед. освіти / О. М. Ніколенко та ін. Київ : Грамота, 2019. 256 с.

6. Ісаєва О. О., Клименко Ж. В., Мельник А. О. Зарубіжна література (профільний рівень) : підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 288 с.

7. Ісаєва О. О., Клименко Ж. В., Мельник А. О. Зарубіжна література (рівень стандарту) : підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 240 с.

8. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL : <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczya.html>.

9. Ніколенко О. М., Орлова О. В., Любарець Н. О. Зарубіжна література (2022 р., профільний рівень) : підруч. для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти. Київ : Грамота, 2023. 208 с.

10. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment: Companion Volume with New Descriptors. URL : <https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4>.